

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
im. generała broni K. Świerczewskiego

KATEDRA ROZPOZNANIA WOJSKOWEGO I ARMII OBCYCH

00 CZYTELNO
BIBLIOTEKA

Egz. Nr 1

ppłk dypl. Stanisław CZYŻKOWSKI

**WŁAŚCIWOŚCI ORGANIZACJI ROZPOZNANIA
W OPERACJI OBRONNEJ ARMII**

(Skrypt)

~~010362~~
~~010362~~

Mr 24 8

ANONIMOWY
BIBLIOTEKI SZTABU GENERALNEGO
KATEDRA ROZPOZNANIA WOJSKOWEGO I ARMII OBCYCH
~~010362~~
~~010362~~

WARSZAWA

PAŹDZIERNIK

1967

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
im. generała broni K. Świerczewskiego

KATEDRA ROZPOZNANIA WOJSKOWEGO I ARMII OBCYCH

OD DEPTU
SABZOWEGO

~~XXXXXXXXXX~~
Egz. Nr 1

ppłk dypl. Stanisław CZYŻKOWSKI

**WŁAŚCIWOŚCI ORGANIZACJI ROZPOZNANIA
W OPERACJI OBRONNEJ ARMII**

(Skrypt)

~~010362~~
010362

str 24 8

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
KATEDRA ROZPOZNANIA WOJSKOWEGO I ARMII OBCYCH
~~XXXXXXXXXX~~
035911

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
im.gen.broni K.Swierczewskiego

KATEDRA ROZPOZNANIA WOJSKOWEGO I ARMII OBCYCH

Przeł. prot. 12657

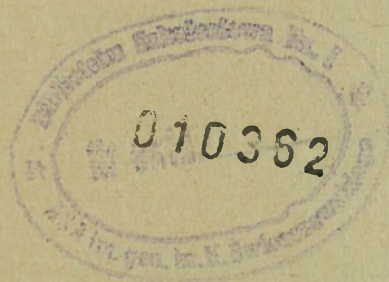
50 WYTRĄD
SLUBOWEGO

TRAJNIE

egz.nr....1

Ppłk dypl. Stanisław CZYŻKOWSKI

WŁASCIWOSCI ORGANIZACJI ROZPOZNANIA W OPERACJI OBRONNEJ
ARMII
/Skrypt/

WARSZAWA

październik

1967 r.

ARCHIWUM
BIBLIOTEKI SZKOLENIOWO-
KADRE SZTABU GENERALNEGO
im. gen. broni K. Swierczewskiego

35911

TRESC WYKŁADU

Temat: Właściwości organizacji rozpoznania w operacji obronnej armii.

W S T E P

Rozdział I.

Niektóre właściwości organizacji i planowania rozpoznania w operacji obronnej armii.

Rozdział II.

Wykorzystanie sił i środków w operacji obronnej:

- a/ Rozpoznanie specjalne.
- b/ Rozpoznanie radioelektroniczne.
- c/ Rozpoznanie powietrzne.

Rozdział III.

Właściwości rozpoznania podczas prowadzenia bitwy obronnej.

Wnioski końcowe.

110720

W S T E P

Rozpoznanie w operacji obronnej armii związane jest ściśle z warunkami w jakich armia może przechodzić do obrony. W szeregu oficjalnych wydawnictwach najczęściej wylicza się cztery warianty, w których armia może przejść do obrony. Każdy z tych wariantów cechuje się wspólną zasadą polegającą na tym, że przechodząca do obrony armia jest związana walką z nieprzyjacielem. Właściwość ta wywiera decydujący wpływ na określenie zadań rozpoznawczych i samą organizację rozpoznania. Należy zwrócić uwagę na fakt, że treść zadań rozpoznawczych, jak i same przedsięwzięcia związane z organizacją rozpoznania w warunkach organizacji obrony w styczności z nieprzyjacielem nie będą od siebie wiele odbiegały. Inaczej natomiast będzie wyglądało rozpoznanie w warunkach kiedy armia będzie przechodziła do obrony bez styczności z nieprzyjacielem. Wypadki takie w warunkach działania naszych sił zbrojnych będą raczej rzadkością. Rozróżnia się dwa tego rodzaju wypadki, jeden w obronie wybrzeża morskiego i drugi wypadek kiedy wojska armii w toku działań wojennych wyszły na granicę neutralnego państwa.

Materiał zawarty w skrypcie oparty jest na wariancie, kiedy armia przechodzi do obrony w styczności z nieprzyjacielem.

I. NIEKTÓRE WŁAŚCIWOŚCI ORGANIZACJI I PLANOWANIA ROZPOZNANIA W OPERACJI OBRONNEJ

a/ Organizacja rozpoznania

Armia ogólnowojskowa najczęściej będzie przechodziła do obrony w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem. Warunki te niezmiernie komplikują organizację rozpoznania oraz utrudniają zdobywanie i opracowywanie informacji o nieprzyjacielu.

Organizacja rozpoznania w operacji obronnej armii obejmuje:

- określenie nowych zadań dla sił i środków rozpoznania;
- opracowanie nowych dokumentów planowania dla wszystkich elementów rozpoznania;

- określenie nowych rejonów dla sił i środków rozpoznania radioelektronicznego i specjalnego oraz czasu ich zajęcia i rozpoczęcia pracy;
- wydanie rozkazów i zarządzeń dla organów rozpoznawczych związków taktycznych i oddziałów;
- reorganizacja współdziałania między organami rozpoznawczymi poszczególnych dywizji, z sąsiednimi armiami, lotnictwem, marynarką wojenną /w wypadku obrony wybrzeża względnie opartego skrzydła armii o wybrzeże/ oraz wojskami OTK;
- reorganizacją łączności i dowodzenia z podległymi siłami i środkami rozpoznania armii;
- materiałowo-techniczne zabezpieczenie oddziałów i pododdziałów rozpoznawczych;
- zbieranie danych o nieprzyjacielu, ich opracowanie, meldowanie i wzajemne informowanie.

Wymienione problemy realizowane są przez oddział rozpoznawczy armii, wydziały /komórki/ rozpoznawcze rodzajów wojsk i służb oraz podległe wydziały rozpoznawcze związków taktycznych i oddziałów wchodzących w skład armii.

Oddział rozpoznawczy armii stanowi główne ogniwo w realizacji wszystkich przedsięwzięć związanych z organizacją rozpoznania. Nadaje on również kierunek pracy poszczególnym wydziałom rozpoznawczym podległych związków taktycznych ponosi pełną odpowiedzialność za zbieranie, opracowywanie i terminowe informowanie o nieprzyjacielu dowództwa i sztabów armii, rodzajów wojsk i służb, a także sąsiadów i podwładnych.

Istniejąca struktura organizacyjna oddziału rozpoznawczego, wydziałów rozpoznawczych dywizji i innych komórek pozwala na centralizację całego systemu organizacji rozpoznania armii i dywizji. Poszczególne komórki oddziału rozpoznawczego armii odpowiadają funkcjom wykonywanym przez oficerów wydziałów /komórek/ rozpoznawczych.

W skład oddziału rozpoznawczego armii wchodzi:

- wydział organizacji rozpoznania;
- wydział oceny nieprzyjaciela;
- wydział rozpoznania radioelektronicznego;
- wydział rozpoznawczo-dywerysyjny /specjalny/.

Szczegółowe zadanie poszczególnych wydziałów i osób funkcyjnych wydziału rozpoznawczego dywizji omówione są w instrukcjach.^{x/}

Styl i metoda pracy oddziału rozpoznawczego przy przejściu armii do obrony, będzie zawsze uzależniona od konkretnych warunków na polu bitwy. Każdorazowo jednak musi być ona podporządkowana idei pracy dowódcy i sztabu. Jeżeli dowódca armii wypracowuje decyzję do obrony, to zasadniczym obowiązkiem oddziału rozpoznawczego armii jest dostarczenie /zamel-dowanie/ dowódcy względnie szefowi sztabu niezbędnych informacji o nieprzyjacielu. Wszystkie inne przedsięwzięcia organizacyjne choć będą równolegle realizowane muszą być podporządkowane temu celowi.

W danych o nieprzyjacielu dla powzięcia decyzji do operacji obronnej i zaplanowania skutecznych działań wojsk oddział rozpoznawczy armii powinien przedstawić:

- aktualne położenie nieprzyjaciela;
- rozmieszczenie, skład bojowy i ugrupowanie głównych zgrupowań uderzeniowych;
- rodzaj, rozmieszczenie, przegrupowanie i możliwości użycia broni masowego rażenia, a szczególnie broni jądrowej;
- rozmieszczenie, ruch i możliwości użycia w pasie obrony armii odwodów operacyjnych, a szczególnie desantów powietrznych i morskich;
- kierunek głównego uderzenia i czas rozpoczęcia natarcia oraz cel, rejon, czas i rodzaj ewentualnego desantu powietrznego lub morskiego;
- przewidywane rubieże, kierunki i czas wprowadzenia do bitwy drugich rzutów korpusów i armii nieprzyjaciela;
- system dowodzenia i zaopatrywania wojsk nieprzyjaciela;
- propozycje organizacji rozpoznania.

Ocena położenia nieprzyjaciela powinna dać obraz faktycznego stanu jego sił w konkretnej sytuacji, a ponadto dać odpowiedź na zasadnicze pytania:

- - - - -
x/ Patrz "Instrukcja szczebla operacyjnego" nr BT 09467, str. 82-88 i "Instrukcja rozpoznania na szczeblach taktycznych" nr BT 010496 str.40-42.

- jakie są aktualne możliwości zaczepne, nieprzyjaciela znajdujacego się obecnie przed frontem armii;
- jakiego działania w jakim czasie, jakimi siłami, na jakim kierunku - możemy się spodziewać w najbliższym okresie;
- gdzie i jakie jest największe dla armii zagrożenie.

Ocena szefa oddziału rozpoznawczego przedstawiona dowódcy przed powzięciem decyzji do obrony powinna zawierać całość kształt działań nieprzyjaciela. Treść i układ tej oceny zależy każdorazowo od charakteru działań, ogólnego położenia wojsk własnych i nieprzyjaciela oraz czasu, w którym się go przedstawia.

W praktyce szef rozpoznania nie będzie referował wszystkich problemów. Powinien jednak być gotów do udzielenia dowódcy, szefowi sztabu lub innemu pracownikowi sztabu odpowiedzi na ewentualne pytania.

Równolegle z przygotowaniem oceny nieprzyjaciela dla dowódcy armii poszczególne wydziały oddziału rozpoznawczego wykonują cały szereg wstępnych czynności związanych z planowaniem rozpoznania. Czynności te będą dotyczyły głównie wydania rozkazów i zarządzeń:

- dla sztabu pułku radioelektronicznego - odnośnie zmiany dotychczasowych zadań i rejonów rozmieszczenia poszczególnych elementów ugrupowania;
- dla dowódcy kompanii specjalnej - zmianę zadań dla działających grup specjalnych oraz przygotowanie nowych grup na tyły nieprzyjaciela;
- dla szefów rozpoznania poszczególnych dywizji wchodzących w skład armii - zmianę zadań, które wynikają z konkretnego położenia dywizji i jej miejsca w operacji obronnej armii;
- dla szefów rozpoznania rodzajów wojsk i służb - zmianę dotychczasowych zadań oraz nakierowanie na wykonanie nowych.

Właściwa praca związana z planowaniem rozpoznania zaczyna się z chwilą powzięcia decyzji do operacji obronnej. Dowódca lub szef sztabu armii dla skierowania wysiłku rozpoznania na osiągnięcie określonego celu winni postawić szefowi rozpoznania konkretne zadania, zwykle w formie wytycznych. Treść wytycznych winna mieć charakter organizacyjny i zawierać zasadnicze wymagania związane z rozpoznaniem.

Wytyczne te mogą dotyczyć:

- wiadomości o nieprzyjacielu i terenie jakie należy zdobyć do momentu rozpoczęcia bitwy obronnej;
- czasu dostarczenia szczególnie ważnych informacji /broń jądrowa oraz opłacalne obiekty nieprzyjaciela dla wykonania własnych uderzeń jądrowych/;
- sposobu wykorzystania niektórych pododdziałów rozpoznawczych;
- terminów opracowania podstawowych dokumentów rozpoznania;
- organizacji współdziałania z sąsiednimi armiami, marynarką wojenną /w wypadku obrony wybrzeża/, lotnictwem i obroną terytorium kraju;
- udzielenia pomocy w zakresie organizacji rozpoznania związkom taktycznym, szczególnie tym, które znajdują się w szczególnie niekorzystnej sytuacji taktycznej /np. jedna z dywizji w wyniku dotychczasowych działań znalazła się^w okrążeniu/.

Brak wytycznych dowódcy lub szefa sztabu nie zwalnia szefa rozpoznania od obowiązku organizacji rozpoznania we właściwym czasie i we właściwy sposób. Każdy z wydziałów oddziału rozpoznawczego armii na podstawie decyzji dowódcy armii, jego lub szefa sztabu wytycznych, zarządzenia na rozpoznanie ze sztabu frontu, posiadanych sił i środków rozpoznania oraz informacji o nieprzyjacielu opracowuje odpowiednie dokumenty.^{x/}

Wydział organizacji rozpoznania opracowuje:

- plan rozpoznania;
- zarządzenia na rozpoznanie;
- zapotrzebowanie na wiadomości z rozpoznania;
- mapę działań własnych pododdziałów rozpoznawczych;
- mapy robocze;
- inne dokumenty jak: dodatkowe zadania dla podwładnych, plany szkolenia i doskonalenie kadry i oddziałów rozpoznawczych, plany koordynacji działań itp.;

Opracowując w/w dokumenty należy zawsze brać pod uwagę konkretne położenie armii i jej zadanie w ramach operacji frontowej. Ponadto należy uwzględnić jakie najważniejsze

x/ Treść poszczególnych dokumentów ujmuje instrukcję rozpoznania szczebla operacyjnego /Front, Armia/ nr BT 09467.

zadania są do wykonania, jakimi siłami i środkami je wykonać, jak zabezpieczyć luki /przerwy/ między dywizjami, gdzie skupić główny wysiłek rozpoznania itp.

b/ Planowanie rozpoznania

Rozpoznanie w operacji obronnej planuje się /niezależnie od warunków przejścia armii do obrony/ na dwa okresy: okres przygotowania operacji obronnej armii /czas jego trwania może być różny od kilku godzin do kilku dni/ i okres drugi: prowadzenie operacji,

2 Podczas planowania rozpoznania należy uwzględnić:

- miejsce i rejony działania grup specjalnych armii oraz rozpoznawczo-dywersyjnych dywizji;
- rozmieszczenie poszczególnych elementów ugrupowania systemu radioelektronicznego i radiotechnicznego armii, rodzajów wojsk i związków taktycznych;
- obecny stan ukończenia pododdziałów rozpoznawczych oraz możliwości uzupełnienia siły żywej, sprzętu, amunicji i MPS.

W planowaniu należy również uzgodnić własne przedsięwzięcia z przedsięwzięciami rozpoznawczymi frontu, podległych dywizji, rodzajów wojsk i służb, lotnictwem, niekiedy marynarką wojenną i systemem OTK.

Przedsięwzięcia oddziału rozpoznawczego oraz wszystkich rodzajów wojsk i służb powinny być ujęte w planie rozpoznania. Takie opracowanie tego zbiorczego dokumentu umożliwia:

- objęcie rozpoznaniem najważniejszych kierunków, obiektów i rejonów równocześnie przez kilku wykonawców, co przy olbrzymim pasie rozpoznania armii nie jest sprawą łatwą;
- wyznaczenie konkretnych zadań poszczególnym rodzajom i dywizjom zgodnie z ich aktualnymi możliwościami;
- systematyczne zbieranie informacji i wzajemną wymianę;
- ciągłe, aktywne i nieprzerwane prowadzenie rozpoznania.

Poza ogólnym planem rozpoznania wydział specjalny opracowuje plan działań grup specjalnych na tyłach /w ugrupowaniu/ nieprzyjaciela, a wydział rozpoznania radioelektronicznego plan wykorzystania sił i środków rozpoznania radioelektro-

nicznego. x/

Plan działań grup specjalnych na tyłach /w ugrupowaniu/ nieprzyjaciela wykonuje się na mapie wraz z legendą odpowiednią do planowanej operacji obronnej, załącza się do niego mapę o małej skali /na każdą grupę oddzielnie/, z wykazaniem zadań i sposobów ich wykonania.

Plan wykorzystania sił i środków rozpoznania radioelektronicznego opracowuje się również na mapie. Załącznikiem do tego dokumentu jest legenda, która zawiera wszystkie te zagadnienia, których nie można ująć graficznie /treść zadań, czas wykonania, meldunki, podział sił i środków, kolejność i sposób przegrupowania na zapasowe punkty pracy itp./.

Poszczególne wydziały /komórki/ rozpoznawcze rodzajów wojsk i służb dla swoich potrzeb opracowują również plany rozpoznania.

Dokumenty te uwzględniać muszą podstawowe zadania postawione im przez oddział rozpoznawczy sztabu armii.^{xx/}

Dokumenty o charakterze sprawozdawczo-informacyjnym opracowuje wydział oceny nieprzyjaciela.^{xxx/} Do podstawowych dokumentów opracowywanych przez ten wydział należy zaliczyć:

- meldunki rozpoznawcze;
- komunikaty rozpoznawcze;
- okresowe komunikaty rozpoznawcze;
- mapę rozmieszczenia broni masowego rażenia;
- mapę sprawozdawczą /rozpoznawczą/;
- mapy robocze;
- dziennik wiadomości o nieprzyjacielu;
- arkusze ewidencji związków i oddziałów nieprzyjaciela.

Praca nad oceną zdobytych informacji o nieprzyjacielu jest trudna i bardzo odpowiedzialna. Trudności wynikają

x/ Treść wymienionych dokumentów zawarta jest w skrypcie płk dypl. K. Piszczka "Zasady organizacji i prowadzenia rozpoznania w operacji zaczepnej".

xx/ Treść planów rozpoznania rodzajów wojsk i służb zawarta jest w instrukcji rozpoznania szczebla operacyjnego. nr BT. 09467.

xxx/ Treść w/w dokumentów - tamże.

stąd, że oceniamy wiadomości, które są po przeciwnej stronie, że nieprzyjaciel przygotowując się do operacji zaczepnej będzie stosował szeroko dezinformację i maskowanie operacyjne.

Odpowiedzialność pracowników wydziału oceny nieprzyjaciela polega głównie na tym, że niemal zawsze, każdy dowódca podejmując decyzję uwzględnia aktualne działanie nieprzyjaciela przedstawione przez szefa rozpoznania. Jeżeli więc ocena nieprzyjaciela będzie nieprawdziwa i nieobiektywna, wówczas wojska własne nie mogą liczyć na powodzenie.

Oficerów rozpoznawczych, a szczególnie oficerów zajmujących się analizą informacji winna cechować wyjątkowa skrupulatność i wnikliwość w pracy, duże doświadczenie, wysoki poziom wykszolenia i przygotowania, zdolność przewidywania. Opracowane dokumenty informacyjne w swojej treści powinny jasno określić, które z podanych wiadomości są pewne, sprawdzone lub niepewne i wymagające sprawdzenia. Omyłka w ocenie nieprzyjaciela niejednokrotnie doprowadzała do przykrych następstw.

II. WYKORZYSTANIE SIŁ I ŚRODKÓW W OPERACJI OBRONNEJ

Na szczeblu armii rozróżniamy następujące rodzaje rozpoznania:

- specjalne;
- radioelektroniczne;
- powietrzne;
- artyleryjskie;
- inżynieryjne;
- chemiczne;
- medyczne;
- polityczne.

Najważniejszą rolę i znaczenie w zdobywaniu informacji o nieprzyjacielu spełnia rozpoznanie specjalne, radioelektroniczne i powietrzne.

Występujące w armii siły i środki rozpoznania są podległe:

1. Oddziałowi rozpoznawczemu sztabu armii:

- kompania rozpoznania specjalnego;
- pułk rozpoznania radioelektronicznego.

2. Wydziałom rozpoznawczym i sztabom rodzajów wojsk i służb.
3. Wydziałom rozpoznawczym i sztabom dywizji wchodzących w skład armii.

Organizacja i krótka charakterystyka niektórych rodzajów rozpoznania w operacji obronnej.^{x/}

a/ Rozpoznanie specjalne

Rozpoznanie specjalne na szczeblu armii prowadzone jest przez kompanię rozpoznania specjalnego.

Do zasadniczych zadań rozpoznania specjalnego w operacji obronnej armii należy zaliczyć:

- zdobycie danych o rozmieszczeniu środków przenoszenia broni jądrowej oraz o ich użyciu;
- śledzenie za rozmieszczeniem i przesunięciem odwodów operacyjnych nieprzyjaciela, a szczególnie za kierunkiem i czasem ich użycia;
- śledzenie za rodzajem dokonywanych przewozów nieprzyjaciela, zarówno transportem samochodowym jak i kolejowym;
- wykrywanie rozmieszczenia sztabów, węzłów łączności i stacji zaopatrywania nieprzyjaciela;
- wykrywanie rozmieszczenia składów z głowicami jądrowymi i chemicznymi;
- wykrywanie polowych lotnisk nieprzyjaciela, ustalanie ich przeznaczenia oraz obecności na nich typów samolotów /śmigłowców/;
- zbieranie i przekazywanie danych o obiektach nieprzyjaciela dla użycia własnej broni jądrowej i lotnictwa;
- organizowanie napadów w celu zdobycia dokumentów bojowych lub innych informacji o nieprzyjacielu;
- ustalenie stanu moralno-politycznego i nastrojów wśród wojsk i ludności cywilnej.

Oprócz wykonywania zadań rozpoznawczych grupy te dokonują niszczeń komunikacyjnych w celu opóźnienia podejścia i wprowadzenia do bitwy drugich rzutów i odwodów nieprzyjaciela.

Z kompanii rozpoznania specjalnego można zorganizować około piętnastu grup, każda w składzie 8-12 ludzi. W planowaniu użycia grup specjalnych należy przewidzieć

x/ Rozpoznanie artyleryjskie, inżynieryjne, chemiczne, medyczne i polityczne jest ujęte w wykładach specjalistycznych.

zachowanie odwodu w ilości 5-6 grup.

Zadania dla grup specjalnych w obronie armii planuje się na całą głębokość operacyjnego ugrupowania wojsk nieprzyjaciela. Dolne granica działania grup powinna się zająć z głębokością działania grup rozpoznawczo-dywersyjnych dywizji, a ponieważ dywizyjne grupy planuje się na całą głębokość odwodów taktycznych stąd też zakłada się, że grupy specjalne w operacji obronnej armii mogą być wysłane na głębokość od 50-60 km do 150-180 km.

Powiązanie działań grup specjalnych armii z grupami dywizyjnymi umożliwia związkowi operacyjnemu objęcie środkami rozpoznania naziemnego całej głębokości operacyjnego ugrupowania wojsk nieprzyjaciela, co w połączeniu z technicznymi środkami rozpoznania, rozpoznaniem powietrznym i agenturalnym /na szczeblu frontu/ umożliwia zdobycie danych o możliwości użycia broni jądrowej przez nieprzyjaciela na poszczególnych kierunkach. W obronie, w zależności od warunków jej organizacji, grupy specjalne mogą być organizowane zawczasu i pozostawione na przewidywanych kierunkach podejścia wojsk nieprzyjaciela do rubieży obrony zajmowanych przez wojska armii, bądź też wyrzucone na tyły nieprzyjaciela po nawiązaniu styczności z jego wojskami.

W takich wypadkach powrót grup w ugrupowaniu wojsk własnych /lub ich zamiana/, ze względu na znaczne oddalenie od broniących się wojsk jest znacznie utrudniony. Dlatego też grupy te z zasady będą wykorzystane do prowadzenia rozpoznania nieprzyjaciela na uprzednio wyznaczonych kierunkach działania, bądź na kierunku planowanej operacji zaczepnej.

Planowanie, formy i sposoby działania grup specjalnych w operacji obronnej armii w niczym nie odbiegają od działań zaczepnych. Ponieważ zagadnienia te omówione zostały szczególnie w innych materiałach, dlatego też w wykładzie tym ich się nie ujmuje.

B/ Rozpoznanie radioelektroniczne

Rozpoznanie radioelektroniczne prowadzone na szczeblu armii obejmuje rozpoznanie radiowe i systemów radiolokacyjnych.

Do czasu rozpoczęcia operacji obronnej zasadniczą rolę w zakresie zdobywania i zbierania danych o nieprzyjacielu spełniają przede wszystkim pododdziały prowadzące rozpoznanie systemów radiolokacyjnych.

Pododdziały rozpoznania radiowego w tym okresie powinny skupić główną uwagę na ustalenie momentu rozpoczęcia natarcia przez nieprzyjaciela.

Do zadań rozpoznania radiowego w operacji obronnej armii należą:

- ustalenie rozmieszczenia stanowisk dowodzenia i węzłów łączności nieprzyjaciela;
- przechwytywania korespondencji pracujących środków radiowych i radioliniowych nieprzyjaciela oraz ich deszyfracja;
- śledzenie przesunięć stanowisk dowodzenia oraz zmian zachodzących w systemie łączności radiowej i radioliniowej nieprzyjaciela;
- ustalenie możliwości technicznych i taktycznych środków łączności oraz określenie ich rozmieszczenia;
- śledzenie kierunków przesunięć odwodów i drugich rzutów oraz środków do przenoszenia broni jądrowej;
- ustalenie metod dezinformacji i maskowania operacyjnego, prowadzonych środkami łączności radiowej nieprzyjaciela.

Do zadań rozpoznania systemów radiolokacyjnych należą:

- wykrywanie systemów i środków rozpoznania radiolokacyjnego nieprzyjaciela;
- ustalenie rozmieszczenia artylerii i odwodów, a szczególnie odwodów pancernych;
- śledzenie przegrupowania wojsk oraz zajmowania przez nie rejonów /podstaw/ wyjściowych do natarcia;
- określanie czasu rozpoczęcia ataku wojsk nieprzyjaciela, szczególnie z rejonów wyjściowych położonych w głębi jego ugrupowania;
- śledzenie podchodzenia świeżych sił oraz ustalanie nasycenia techniki bojowej na poszczególnych kierunkach prowadzenia operacji przez nieprzyjaciela.

Do wykonania powyższych zadań rozpoznania radiowego i radiolokacyjnego oddział rozpoznawczy sztabu armii posiada pułk rozpoznania radioelektronicznego w składzie:

- batalion rozpoznania radiowego;
- batalion rozpoznania systemów radiolokacyjnych;
- pododdziały zabezpieczenia.

/Szczegółowa organizacja pułku podana jest w załączniku nr 1/.

Ugrupowanie

Ugrupowanie sił i środków pułku rozpoznania radioelektronicznego uzależnione jest od konkretnych warunków w jakich armia przechodzi do obrony. Jednak we wszystkich wypadkach obowiązuje zasada głębokiego urzutowania. Głębokość tę osiąga się przez tworzenie zapasowych punktów pracy w głębi obrony oraz wydzielenie odpowiednich sił i środków drugiego rzutu /odvodu/. Zapasowe punkty pracy przygotowuje się na dwóch-trzech rubieżach na całej głębokości pasa obrony armii tj. na 90-120 km. Pierwsza rubież na której przygotowuje się zapasowe punkty pracy powinna znajdować się poza zasięgiem wszystkich środków przenoszenia broni jądrowej dywizji i korpusu pierwszego rzutu nieprzyjaciela za wyjątkiem "Corporal".

Wychodząc z tego, że zasięg taktycznych środków przenoszenia broni jądrowej nieprzyjaciela wynosi 25-30 km, to zapasowe punkty pracy /pierwsze/ powinny być przygotowane na rubieży oddalonej o 30-40 km od rubieży walczących wojsk.

Druga rubież na której przygotowuje się zapasowe punkty pracy powinna znajdować się w odległości 80-90 km od rubieży walczących wojsk - to jest w ugrupowaniu drugorzutowych dywizji i wreszcie kolejne trzecie zapasowe punkty pracy powinny znajdować się w rejonie tylnej granicy pasa obrony armii - to jest na głębokości 120 km.

W operacji obronnej armii siły i środki rozpoznania pułku ugrupowuje się w dwa rzuty. Najczęściej do pierwszego rzutu wydziela się kompanie rozpoznania radiowego UKF, plutony rozpoznawcze stacji radiolokacyjnych RPS - 5 oraz kompanie rozpoznania łączności radioliniowej. Przy rozmieszczeniu pierwszego rzutu należy uwzględnić najbardziej

zagrożone kierunki działania nieprzyjaciela. Pierwszy rzut rozmieszcza się na głębokości 3-5 km od rubieży styczności wojsk.

W drugim rzucie na głębokości 10-15 km od rubieży styczności wojsk, rozwija się plutony stacji ARS i SKR, namierniki KF i UKF /R-307 i R-308/ oraz plutony przechwyty radiowego KF.

Ugrupowanie sił i środków radioelektronicznych w obronie w zasadzie jest takie samo jak w działaniach zaczepnych^{x/}. Różnica polega jedynie w ich wykorzystaniu /w czasie bitwy obronnej/. W wypadku włamania się nieprzyjaciela w obronę, pierwszy rzut radionamierzenia oraz inne pododdziały rozpoznania radioelektronicznego armii zajmują zapasowe punkty pracy położone w głębi, bądź na skrzydłach broniących się wojsk. Do czasu rozwinięcia się pierwszego rzutu na zapasowych punktach, pracę przejmują siły i środki znajdujące się w drugim rzucie.

Drugi rzut przegrupowuje się w nowe rejony po rozpoczęciu pracy przez pierwszy rzut z zapasowych punktów. W ten sposób zachowuje się zasadę ciągłej i nieprzerwanej pracy środków rozpoznania.

C/ Rozpoznanie powietrzne

Armia do prowadzenia rozpoznania powietrznego w operacji obronnej na korzyść własną i według jej planu może otrzymać:

- eskadrę taktycznego lotnictwa rozpoznawczego lub ekwiwalentne siły w postaci określonej ilości samolotów rozpoznawczych;
- eskadrę lotnictwa rozpoznania artyleryjskiego;
- kilka kluczy śmigłowców obserwacyjnych /artyleryjskich/.

Wymienionymi środkami można prowadzić rozpoznanie na głębokość 150-200 km za linią frontu.

-----
x/ Zagadnienie ugrupowania pułku rozpoznania radioelektronicznego omawia wykład płk dypl. K. Piszczka nt.: "Zasady organizacji i prowadzenia rozpoznania w operacji zaczepnej armii i Frontu".

Rozpoznanie powietrzne na większe głębokości prowadzi pułk rozpoznania operacyjnego, którego działania planowane są na szczeblu frontu. W tych warunkach sztab armii może jedynie składać zapotrzebowanie na rozpoznanie obiektów położonych na większej głębokości. W wyjątkowych sytuacjach lotnictwo rozpoznania operacyjnego może być wykorzystane według planu armii.

Przed środkami rozpoznania powietrznego w operacji obronnej armii stoją do wykonania następujące zadania:

- ustalenie rozmieszczenia i śledzenia za przesunięciem środków do użycia broni jądrowej nieprzyjaciela;
- dodatkowe rozpoznanie celów i obiektów dla wykonania uderzeń własną bronią jądrową;
- śledzenie za przerzutem wojsk i sprzętu zarówno środkami transportu lądowego i powietrznego, jak też środkami transportu morskiego i żeglugi śródlądowej;
- śledzenie za użyciem przez nieprzyjaciela desantów powietrznych i morskich;
- rozpoznanie sieci lotniskowej oraz ustalenie ilości i rodzajów bazujących samolotów;
- śledzenie zmian zachodzących w ugrupowaniu nieprzyjaciela w toku bitwy obronnej;
- ustalenie systemu dowodzenia, wykrywania i naprowadzania lotnictwa nieprzyjaciela;
- ustalenie i wykrycie systemu obrony przeciwlotniczej nieprzyjaciela;
- wykrycie rozmieszczenia urządzeń tyłowych oraz śledzenie kierunków dowozu zaopatrzenia materiałowego i technicznego.

Zadania rozpoznania powietrznego planowane są w sposób scentralizowany na szczeblu front - armia lotnicza. Podstawą planowania jest decyzja dowódcy armii, wytyczne AL i zarządu rozpoznania frontu dotyczące zasad wykorzystania sił i środków oraz siły i środki rozpoznania powietrznego przydzielone armii.

Planowaniem rozpoznania powietrznego na szczeblu armii zajmuje się wydział organizacji rozpoznania oddziału rozpoznawczego. Jest on ogólnym koordynatorem w planowaniu rozpoznania powietrznego oraz stawia konkretne zadania dla rozpoznania powietrznego.

III. WŁAŚCIWOŚCI ROZPOZNANIA PODCZAS PROWADZENIA BITWY OBRONNEJ

Prowadzenie rozpoznania w bitwie obronnej zależy od tego, czy armia przechodzi do obrony bez styczności z nieprzyjacielem /np. w początkowym okresie wojny lub gdy znajduje się w drugim rzucie frontu/, czy też w bezpośredniej styczności. Jeżeli armia przechodzi do obrony bez styczności z nieprzyjacielem to wówczas występuje tzw. okres organizacji /przygotowawczy/ obrony i okres bitwy obronnej. Jeżeli natomiast obrona jest tzw. "wymuszona", to znaczy organizowana w styczności z nieprzyjacielem, wówczas okres organizacji obrony będzie w zasadniczy sposób różnił się od obrony bez styczności z nieprzyjacielem. W takim wypadku okres organizacji obrony będzie bardzo krótki, względnie nie będzie go wcale. Zadania oraz właściwości organizacji i prowadzenia rozpoznania w okresie organizacji obrony omówione zostały w poprzednich rozdziałach. W tym rozdziale poruszone są jedynie niektóre właściwości rozpoznania występujące w toku prowadzenia bitwy obronnej, niezależnie od warunków w jakich armia przechodzi do obrony.

Działania zaczepne najczęściej rozpocznie przeciwnik zmasowanymi uderzeniami raketowo-jądrowymi, w wyniku których mogą nastąpić gwałtowne zmiany sytuacji. W tym okresie oddział rozpoznawczy armii główną uwagę powinien skupić na zasadniczych zadaniach. Do nich można zaliczyć:

- wykrycie środków przenoszenia broni jądrowej nieprzyjaciela;
- wykrycie kierunków uderzeń nieprzyjaciela oraz sił, składu i ugrupowania nieprzyjaciela na poszczególnych kierunkach;
- wykrycie rejonów koncentracji nowych sił i ich przegrupowania;
- wykrycie czasu i rejonów wysadzenia desantów powietrznych /morskich/ i grup dywersyjno-rozpoznawczych w pasie obrony armii, a szczególnie w strefie jej tyłów.

W miarę rozwijania się bitwy obronnej zwiększać się będą możliwości zdobywania wiadomości o nieprzyjacielu, które pozwolą przeprowadzić szczegółową ocenę możliwości przeciwnika.

Praca oddziału rozpoznawczego w okresie bitwy obronnej powinna być wyjątkowo operatywna. Poszczególne wydziały w zakresie wykonywanych obowiązków winny wykazać dużo inicjatywy i samodzielności.

Wydział organizacji rozpoznania w toku bitwy obronnej wnosi niezbędne poprawki i uzupełnienia do planu rozpoznania oraz wydaje dodatkowe zarządzenia na rozpoznanie do związków taktycznych, rodzajów wojsk i służb. Poprawki i uzupełnienia do planu rozpoznania mogą dotyczyć nowych rejonów działania grup specjalnych, punktów pracy rozpoznania radioelektronicznego /uprzednio niezaplanowanych/ oraz innych zagadnień wynikających z konkretnego położenia. Do jego obowiązków w tym okresie będzie również należało uzgodnienie dodatkowych zadań rozpoznawczych z rodzajami wojsk i służb, z lotnictwem /marynarką wojenną/, z sąsiadami oraz z tymi związkami operacyjnymi, które wchodzi do bitwy w pasie działania armii. Oczywiście nie należy rozumieć uzgodnienia zadań rozpoznawczych w okresie prowadzenia bitwy obronnej, jako nowego problemu, którym dotychczas się nie zajmowano. W zagadnieniu tym ma się na uwadze takie, które wynikły w toku bitwy. Mogą one dotyczyć rozmieszczenia przegrupowania środków rozpoznawczych, określenie nowych pasów /sektorów/ rozpoznania, podziału zadań i wskazaniu nowych /szczególnie jeśli chodzi o rozpoznanie powietrzne/, zmiany w podporządkowaniu sił i środków rozpoznania itp.

Wydział oceny nieprzyjaciela z momentem rozpoczęcia bitwy obronnej powinien mieć pełny obraz ugrupowania nieprzyjaciela, kierunków jego uderzeń i możliwości. Główny wysiłek pracy wydziału informacyjnego winien być zwrócony na zbieranie, segregowanie, analizę i opracowanie danych z rozpoznania przede wszystkim na zasadniczych kierunkach działań nieprzyjaciela. Końcowym efektem pracy wydziału jest informowanie. Polega ono na przekazywaniu posiadanych wiadomości wewnątrz sztabu do sztabu frontu, do podwładnych i sąsiadów.

Informowanie może być bieżące i okresowe. Informowanie bieżące polega na ciągłym i systematycznym przekazywaniu wiadomości o nieprzyjacielu niezbędnych do pobierania decyzji i celowego wykorzystania wojsk w operacji obronnej. Informowanie okresowe polega na przekazywaniu danych wynikających

z działań wojsk w danym okresie, w celu studiowania i uogólnienia wniosków dotyczących zasad użycia wojsk nieprzyjaciela.

Wydział specjalny kieruje działalnością armijnych grup specjalnych i stawia im nowe zadania. Ponadto wydaje niezbędne wytyczne szefom rozpoznania dywizji związane z działaniem grup rozpoznawczo-dywersyjnych, względnie grup rozpoznawczych, które należy pozostawić w terenie czasowo zajmowanym przez nieprzyjaciela.

Wydział radioelektroniczny kieruje przegrupowaniem poszczególnych zespołów na zapasowe punkty pracy. Przegrupowanie winno odbywać się w taki sposób, żeby nie nastąpiła przerwa w ciągłości rozpoznania.

Ważnego znaczenia w toku bitwy obronnej nabiera zagadnienie współpracy oddziału rozpoznawczego sztabu armii z innymi oddziałami, a przede wszystkim z oddziałem operacyjnym. Współpraca ta winna dotyczyć następujących problemów:

- stałej wymiany informacji o położeniu wojsk własnych i nieprzyjaciela;
- podejmowanych decyzji przez dowódcę armii, a nawet dywizji;
- wskazywaniu opłacalnych celów i obiektów dla wykonania własnych uderzeń jądrowych;
- wspólnym opracowaniu gęstości sił i środków nieprzyjaciela na poszczególnych kierunkach jego uderzeń względnie na planowanym kierunku przeciwuderzenia armii;
- koordynacji w użyciu sił i środków rozpoznania na najważniejszych kierunkach, względnie dla rozpoznania zasadniczych obiektów nieprzyjaciela /broń jądrowa, przegrupowanie związków pancernych, manewr wojsk nieprzyjaciela itp./;
- utrzymaniu nieprzerwanej łączności z podległymi związkami taktycznymi, sąsiadami, frontem, wewnątrz sztabu i podległymi organami rozpoznawczymi.

Wymienione problemy wymagają szeregu zabiegów organizacyjnych w okresie poprzedzającym samą bitwę obronną, szereg z nich ujętych jest w ogólnym planie rozpoznania. Nie mniej jednak wszystkiego nie da się przewidzieć i dlatego współpraca ta winna być kontynuowana niezależnie od położenia i sytuacji na polu bitwy.

Z chwilą rozpoczęcia natarcia przez nieprzyjaciela cały wysiłek rozpoznania spada przede wszystkim na pierwszorzutowe związki taktyczne armii. Dywizje te utrzymując łączność z oddziałem rozpoznawczym w sieci łączności radiowej szefa rozpoznania armii nieustannie powinny meldować o działaniu nieprzyjaciela i położeniu własnych pododdziałów rozpoznawczych.

W wypadku włamania się nieprzyjaciela w obronę na nieznaczną głębokość, pierwszy rzut radionamierzenia armii oraz inne pododdziały rozpoznania radioelektronicznego zajmują zapasowe punkty pracy położone w głębi, bądź na skrzydłach broniących się wojsk.

W wypadku głębokiego włamania się nieprzyjaciela w obronę, dywizje pierwszorzutowe pozostawiają w ugrupowaniu nieprzyjaciela grupy rozpoznawcze. Siły i środki rozpoznania radioelektronicznego armii przegrupowują się na zapasowe punkty pracy położone w głębi obrony. Zasady działania grup rozpoznawczych, jak i środków radioelektronicznych pozostają takie same jak w natarciu. Zagadnienia te omówione zostały w innych materiałach.^{x/}

W wypadku głębokiego włamania się nieprzyjaciela w obronę dowódca armii może użyć dywizje drugorzutowe do wykonania przeciwuderzenia. W okresie tym cały wysiłek rozpoznania winien być skupiony na kierunku przeciwuderzenia. Szef rozpoznania armii powinien zameldować dowódcy ocenę nieprzyjaciela, w której najczęściej ujmuje się następujące zagadnienia:

- siły, skład i ugrupowanie nieprzyjaciela przed frontem jednostek wykonujących przeciwuderzenie;
- możliwości przeciwdziałania nieprzyjaciela w toku wykonywanego przeciwuderzenia;
- obiekty /cele/, które należy zniszczyć /obezwładnić/, aby zapewnić powodzenie na kierunku przeciwuderzenia.

Dla dywizji wykonującej przeciwuderzenie rozpoznanie prowadzone jest siłami i środkami tych oddziałów, które zabezpieczają wejście jej do bitwy.

x/ Patrz wykład płk dypl. K. Piszczyk. "Zasady organizacji i prowadzenia rozpoznania w operacji zaczepnej armii" oraz wyd. własne "Rozpoznanie w natarciu DZ /DPanc'".

Z organicznych pododdziałów rozpoznawczych dywizja przed wprowadzeniem do bitwy rozwija kompanię rozpoznania radioelektronicznego oraz może wysłać na tyły nieprzyjaciela grupy specjalne. Z pozostałych pododdziałów organizuje najczęściej dwa samodzielne patrole rozpoznawcze, względnie oddział rozpoznawczy, które działają początkowo w lukach między pułkami lub na skrzydłach dywizji, a następnie dążą do przeniknięcia w ugrupowanie nieprzyjaciela. Zasady działania tych pododdziałów pozostają takie same jak w natarciu.

W wypadku powodzenia przeciwuderzenia i odtworzenia przedniej grubieży obrony oddział rozpoznawczy armii niezwłocznie przystępuje do reorganizacji całego systemu rozpoznania. Dotyczyć one będą przede wszystkim sił i środków pułku radioelektronicznego oraz zmiany zadań na rozpoznanie dla poszczególnych dywizji.

Sztab pułku radioelektronicznego armii po otrzymaniu wytycznych z wydziału radioelektronicznego kieruje przegrupowaniem na nowe punkty pracy poszczególne zespoły radionamierzenia i radiolokacyjne, nawiązuje między nimi łączność, stawia nowe zadania.

Na skutek zmian w ugrupowaniu operacyjnym armii /dywizja/e/ drugorzutowa/e/ armii w wyniku przeciwuderzenia znajdzie/a/ się w pierwszym rzucie/ może zaistnieć konieczność w podporządkowaniu sił i środków rozpoznania. Zmianami tymi łącznie z określeniem nowych zadań rozpoznawczych zajmuje się wydział organizacji rozpoznania.

W wyniku niepomysłnej bitwy obronnej część wojsk armii może znaleźć się w okrążeniu. W takim wypadku okrążone pododdziały, oddziały, czy związki taktyczne powinny prowadzić rozpoznanie własnymi siłami i środkami w rejonie okrążenia. Oddział rozpoznawczy armii informuje okrążone wojska /sztaby/ o nieprzyjacielu na zewnątrz pierścienia okrążenia. Jeżeli okrążone wojska będą miały zadania wiązać siły nieprzyjaciela, to wówczas cały wysiłek rozpoznania na rzecz okrążonych wojsk winien być zwrócony na dostarczenie danych o zgrupowaniach nieprzyjaciela, które będą dążyły do rozcięcia i likwidacji okrążonych wojsk. Jeżeli natomiast zadaniem okrążonych wojsk będzie wyjście z okrążenia, to wówczas rozpoznanie musi przede wszystkim dostarczyć

szczegółowych danych o nieprzyjacielu na kierunku planowanego uderzenia. Informacji tych okrążonym wojskom dostarcza oddział rozpoznawczy armii oraz rozpoznanie powietrzne.

Wnioski końcowe.

1. Organizacja i prowadzenie rozpoznania w operacji obronnej armii uzależniona jest od warunków w jakich armia przechodzi do obrony. Najczęściej spotykanym warunkiem będzie obrona organizowana w styczności z nieprzyjacielem.
2. Z uwagi na szeroki pas obrony armii, siły i środki rozpoznania powinny być wykorzystywane na zasadniczych kierunkach spodziewanych uderzeń nieprzyjaciela. Planując użycie sił i środków należy mieć zawsze na uwadze konieczność głębokiego ich ugrupowania.
3. W bitwie obronnej armii newralgicznym punktem jest przeciwuderzenie, które często może rozstrzygnąć losy operacji obronnej. Dlatego też w okresie poprzedzającym wykonanie przeciwuderzenia cały wysiłek rozpoznania armii musi być skierowany na rzecz przeciwuderzających wojsk.
4. Zmianę układu sił w operacji obronnej armii może również rozstrzygnąć broń jądrowa. Użycie tej broni w znacznym stopniu uzależnione jest od rozpoznania, które spełnia najważniejszą rolę w dostarczaniu dokładnych informacji o opłacalnych celach uderzeń.

OPRACOWAŁ
ADIUNKT RW

Z
ppłk dypl. Stanisław CYŻKOWSKI

Odbito 100 egz.

Egz.nr 1-100 bibl.tajna

Wyk.ppłk CZYŻKOWSKI

Druk.K.L.

Nr.ks.02439/WW

Kor.K.J.

Załącznik nr 1

Armijny pułk rozpoznania radioelektronicznego

- Skład: - dowództwo;
- sztab, któremu podlega kompania łączności /24 ludzi/
w składzie pluton łączności /17 ludzi/, drużyna radioelektroniczna /4 ludzi/;
  - wydział analityczno-informacyjny /10 ludzi/;
  - batalion rozpoznania radioelektronicznego KF i UKF /192 ludzi/, który składa się z trzech kompanii KF i UKF każda po 62 ludzi. Kompania składa się z plutonu namierzania KF i UKF, plut. odbioru stacji KF i UKF, plutonu odbioru mechanicznego KF, dr. łączn., dr. gosp.;
  - batalion rozpoznania systemów radioelektronicznych /102 ludzi/ w składzie dwóch kompanii rozpoznania systemów radiolokacyjnych /48 ludzi w kompanii/, każda w składzie: pluton RPS-5, pluton ARS i SKR, dr. łączn., dr. gosp.;
  - kompania rozpoznania radioelektronicznego UKF /135 ludzi/ w składzie trzech plutonów rozpoznania UKF i drużyna gospodarcza;
  - kompania rozpoznania stacji radioliniowych w składzie trzech plutonów rozpoznania stacji radioliniowych;
  - węzeł łączności;
  - kwatermistrzostwo.

Załącznik la

WAŻNIEJSZY SPRZET I WYPOSAŻENIE PUŁKU ROZP. R/elekt.

Nazwa pod-oddziału	Stan osob.	R-118	R-105	Oddb. UKF	Oddiorn. KF	R-1351	Namier. szczeb. takt.	Nam. UKF R-307	R-308	Nam. R-363	Urz. pan. 20+100 MHz	WU-4 LM	R-375	UP-3	R-1353 t1gr.	ARS-3M	SKR-1	RPS-5
Dowództwo	6																	
Sztab	44	4																
Batalion																		
rozp. KF i UKF	192	3	24	30	40	12	6	6					3					
Komp. rozp. r/elekt. UKF	52	1	9	15														
Komp. rozp. st. radiolin.	37	3	3									3						
Bat. rozp. syt. r/lokac.	102	2	12													4	4	4
Kwaterm. i warszt. tech.	44																	
Razem	480	13	48	30	45	12	6	6		6		3	3	3	9	4	4	4